

משך חכמה

פרשת תצוה פסקא כח - לג

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בית החכמה - מאת הרב יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תכד טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

[כח]

(כט, לב-לג) – (לב) וְאָכַל אֶהָרֹן וּבָנָיו אֶת בֶּשֶׂר הָאֵיל וְאֶת הַלֶּחֶם
אֲשֶׁר בְּסֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: (לג) וְאָכְלוּ אֹתָם אֲשֶׁר כָּפַר בָּהֶם לְמַלְאָךְ
אֶת יָדָם לְקַדֵּשׁ אֹתָם וְזָר לֹא יֵאָכֵל בִּי קֹדֶשׁ הֵם:

מדוע אכלו פתח אוהל אוהל

יומא¹ פרק בא לו (סח, ב) תא שמע, לא היו ישינים בבגדי קודש
כו' הא מיכל אכלי, שאני אכילה דצורך עבודה כו'. מקרא מפורש
הוא ביחזקאל פרק מב, יג-יד ויאמר אלי לשכות הצפון לשכות
הדרום כו', הנה לשכות הקודש אשר יאכלו שם הכהנים כו'

קדשי הקדשים כו' בבואם הכהנים [בבואם באותם לשכות
לאכול] ולא יצאו מהקודש כו' ושם יניחו בגדיהם כו' ועיין מצודות
(פסוק יד ד"ה בבואם) שאוכלים בבגדי כהונה. וכפי הנראה
שצריכים שיהיה פתוח אל הגזרה (פסוק יג), הוא ההיכל ולפני
פתח אהל מועד, עיין זבחים נה נו דמסיק דוקא לשחיטה, דענין
לפני אהל מועד לא לאכילה, אפשר דעל המילואים ושאר קדשי
שעה קאי יחזקאל, לכן בעי פתח אהל מועד וכמילואים דמשה,

ופירש מצודות דוד (פסוק יד) וז"ל "בבואם הכהנים - כאשר יבואו הכהנים
לאכול קדשים בהלשכות מלובשים בגדי כהונה: ולא יצאו - מהקודש
בבגדי כהונה אל החצר החיצונה, היא עזרת ישראל שהיא חיצונה לעזרת
כהנים: ושם - אבל שם בהלשכות יניחו בגדי כהונה אשר עבדו בהן את
העבודה, וכמו שנאמר יפשוטו את בגדיהם וכו' והניחו אותם בלשכות
הקודש (יחזקאל מד): כי קדש הנה - ואין ראוי לגעת בהן אל בגדי חול,
וכשיבואו עמהן לעזרת אנשים פן יגעו בהן בבגדי חול מה שהעם מלובשין
בהן: בגדים אחרים - ר"ל בגדי חול: וקרבו - ואז יכולים לגעת בהן אל
הבגדים אשר לעם ויכולים לבוא לעזרת אנשים" עכ"ל, הנה מפורש בכתוב
שאכלו בבגדי כהונה.

אבל לאור המבואר, שאכילת ימי המילואים היה הוראת שעה שיאכלו פתח
אוהל מועד, לא קשיא מידי. דהנה בפסוק יג כתוב שהלשכות היו אל פני
הגזרה, והגזרה היינו פתח אוהל מועד. ויש לדקדק, מדוע אכלו בפתח אוהל
מועד, והרי אמרו בזבחים דרק שחיטה צריך להיות פתח אוהל מועד, ועל
כורחך דיחזקאל איירי מאכילת ימי המילואים, ושאר קדשי שעה, לכן היו
אוכלים פתח אוהל מועד, ולפי זה אין להוכיח מזה שאכלו בבגדי כהונה
שמותר להנות מהם, דשאני הוראת שעה, כשם שנצטוו לאכול פתח אוהל
מועד. [זה הנראה בכונתו]

[ועל פי זה יתבאר לנו עוד דבר גדול. דהנה בימי המילואים אהרן ובניו לא
היו מקריבין, אלא אוכלים קדשים בלבד, והנה לבישת בגדי כהונה היה בימי
המילואים, ופשוט הדבר משמע שלבשו כדי לאכול עמהם קדשים, והרי
בעלי מומין אוכלים קדשים בלא בגדי כהונה, כמבואר בפסקא כז לעיל,
ולמה הוצרכו לבגדי כהונה לאכילת קדשים, אבל כיון שאכילה זו היתה
הוראת שעה פתח אוהל מועד, גם היו צריכים בגדי כהונה]

¹ [כח] [המשך חכמה קיצר מאוד, ולא כתב דיבור המתחיל על מה כונתו,
והנראה לעניות דעתי בביאור כונתו, כתבתי. ואם שגיתי, ה' יכפר בעדי].
[על הפסוק (שמות כט, לב) "וְאָכַל אֶהָרֹן וּבָנָיו אֶת בֶּשֶׂר הָאֵיל וְאֶת הַלֶּחֶם
אֲשֶׁר בְּסֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד", יש לבאר, מדוע אכלו פתח אוהל מועד, ומבואר
בזבחים נה – נו דאין דין אכילת קדשים בפתח אוהל מועד, ולא כשדלתות
העזרה פתוחות אלא בשחיטת קדשים בלבד בעינין שיהיו הדלתות פתוחות.
אבל הטעם בזה הוא, שאין אכילת ימי המילואים כשאר אכילת קדשים,
והיה זה דין מיוחד באכילת ימי המילואים, וכמו שכתב העמק דבר כאן וז"ל
"ואף על גב דאכילת קדשים לדורות אינו טעון כך, מכל מקום כאן היה
המצוה לשעה כך, כמו שהיתה המצוה שישבו פתח אהל מועד כמבואר
במעשה בפרשת צו" עכ"ל. וכבר נתבאר בספקא כז, שעל ידי אכילה זו
נתקדשו בעלי מומין שאינם כשרים לעבודה – לאכול קדשים].

ובזה יתבאר לנו עוד דבר נפלא, דהנה ביומא (סח, ב) נסתפקו בש"ס אם
מותר לכהן להנות בבגדי כהונה שלא בשעת עבודה, והביאו ראיה, מדתניא
דלא היו ישינים בבגדי כהונה, משמע דוקא שינה לא, אבל אכילה אכלי.
ודחו את הראיה, דשאני אכילה שהיא צורך עבודה, כי על ידי אכילת
הכהנים בעלים מתכפרים.

והנה יש לדקדק, מדוע מביא הש"ס דדוק מברייתא שאכלו בבגדי כהונה,
והרי הוא כתוב מפורש ביחזקאל דכתיב (יחזקאל מב, יג-יד) – "יֵאָמְרוּ
אֵלַי, לְשָׂכֹת הַצִּפּוֹן לְשָׂכֹת הַדְּרוֹם, אֲשֶׁר אֶל פְּנֵי הַגְּזֵרָה, הֲנָה לְשָׂכֹת הַקֹּדֶשׁ
אֲשֶׁר יֵאָכְלוּ שָׁם הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר קְרוּבִים לָהֶּם קֹדְשֵׁי הַקֹּדְשִׁים, שָׁם יִנְיָחוּ קֹדְשֵׁי
הַקֹּדְשִׁים וְהַמְנַחָה וְהַחֲטָאת וְהָאֵשֶׁם בִּי הַמְקוֹם קֹדֶשׁ: (יד) בְּבֹאֵם הַכֹּהֲנִים,
וְלֹא יֵצְאוּ מִהַקֹּדֶשׁ אֶל הַחֲצַר הַחִיצוֹנָה, וְשָׁם יִנְיָחוּ בְּגָדֵיהֶם אֲשֶׁר יִשְׁתְּרוּ בָהֶן
כִּי קֹדֶשׁ הֵנָּה, יִלְבְּשׁוּ לְבָשׁוּ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְקָרְבוּ אֶל אֲשֶׁר לָעָם".

משך חכמה

פרשת תצוה פסקא כח - לג

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת הרב יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תכד טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

והתשלומים נעשים תרומה, לזה אמר, שרק הם קודש ולא תשלומיהן, ויעוין פירוש ראב"ד שם. וכן כתוב (במדבר יח, יז) בבכור, קודש הם, שאין התשלומין נעשין קודש, יעוין שם, ודו"ק היטב⁴.

[ל]

(כט, לד) ואם יותר מִבְּשַׂר הַמִּלְאִים וּמִן הַלֶּחֶם עַד הַבֶּקָר וְשִׂרְפֹתָ אֶת הַנוֹתֵר בְּאֵשׁ לֹא יֵאָכֵל כִּי קֹדֶשׁ הוּא:

מדוע לא ציוה ה' על הנותר בימי המילואים

(לד) ואם יותר מן הבשר כו'. לא⁵ הזכיר שלא יותרו, כמו שצוה

להיות קודש (בבא מציעא נד, א), שמשלם חולין מתוקנים לכהן והם נעשים תרומה ביד כהן, קא משמע לן, שזר האוכל, רק הם קודש ולא תשלומיהם, שאינם נעשים קודש ומשלם רק קרן לכהן.

ובזה יתיישב לנו גם הא דכתיב בבכור (במדבר יח, יז) "אֶךָּ בְּכוֹר שׁוֹר אוֹ בְּכוֹר כֶּשֶׁב אוֹ בְּכוֹר עֶז לוֹ תִּפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם", דגם בזה כתיב "הם", ללמד שרק הם קודש ולא תשלומיהם.

⁴ תמצית דבריו: הטעם שכתוב כי קודש "הם", מלמד, שרק הם קודש ולא תשלומיהם, דלא כתרומה, שהאוכל תרומה משלם חולין ונעשים תרומה, אבל כאן, התשלומים חולין.

[ל]

⁵ [ל] על הפסוק (שמות כט, לד) "וְאִם יִתֵּר מִבְּשַׂר הַמִּלְאִים וּמִן הַלֶּחֶם עַד הַבֶּקָר וְשִׂרְפֹתָ אֶת הַנוֹתֵר בְּאֵשׁ לֹא יֵאָכֵל כִּי קֹדֶשׁ הוּא", יש לדקדק, מדוע לא ציוה ה' שלא יותרו ממנו, כמו שציוה בכל הקרבנות, כגון בקרבן פסח ראשון (שמות יב, א. כג, יח), ובפסח שני (במדבר ט, יב), ובקרבן תודה (ויקרא ז, טו). [ומה שכתב בכל הקרבנות, היינו שמכאן למדו לכל הקרבנות, והכא שאיירי לפני רוב הציוויים, היה צריך לצוות על הנותר].

ומבאר המשך חכמה, דכאן לא ציוה ה' שלא יותרו, כיון שאין אפשרות שלא להותיר, כי אכילת איל המילואים היה רק על אהרן ובניו, שהיו חמשה אנשים, ואין חמשה אנשים יכולים לבד לאכול איל כדי אכילת שביעה

ודו"ק².

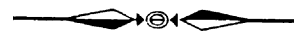
[כט]

(כט, לג) וְאָכְלוּ אֹתָם אֲשֶׁר כָּפַר בָּהֶם לְמַלֵּא אֶת יָדָם לְקֹדֶשׁ אֹתָם וְזֶר לֹא יֵאָכֵל כִּי קֹדֶשׁ הֵם:

מדוע כתוב קודש "הם"

(כט, לג) וזר לא יאכל כי קודש הם. לפי³ מה דאמרו בתורת כהנים פרשת אמור (פרשה ו, פרק ו, סעיף ד), דזר שאכל בשר קדשי קדשים אחר זריקת דמים, משלמין קרן לכהנים ולוקחין בדמיו שלמים. ולזה אמר, כי אינן כמו תרומה שדמיהן לכהנים,

² תמצית דבריו: אכילת קדשים אינה צריכה להיות פתח אוהל מועד, אלא שחיטת קדשים בלבד, כשפתח העזרה פתוח. ולפי זה, הא דכתיב שיאכלו פתח אוהל מועד, היתה הוראת שעה באכילת ימי המילואים בלבד, ולכן היו אוכלים בבגדי כהונה, אף על פי שאין צורך לבגדי כהונה באכילת קדשים.

[כט]

³ [כט] על הפסוק (שמות כט, לג) "וְאָכְלוּ אֹתָם אֲשֶׁר כָּפַר בָּהֶם לְמַלֵּא אֶת יָדָם לְקֹדֶשׁ אֹתָם וְזֶר לֹא יֵאָכֵל כִּי קֹדֶשׁ הֵם", יש לדקדק, מדוע כתוב "הם". ומבאר המשך חכמה, על פי המבואר בתורת כהנים (אמור, פרשה ו, פרק ו, אות ד), שזר שאכל בשר קדשי קדשים אחר זריקת דמים משלמים הקרן לכהנים, והם לוקחים בו בשר שלמים. ומבאר הראב"ד, דכונת התורה כהנים ללמד, שלא תאמר שיתחייב לשלם קרן וחומש כמעילה, קא משמע לן, דבשר קודש קדשי קדשים לאחר זריקת דמים אין בו מעילה, והוא רק ממון כהנים, ולכן אין משלם אלא קרן. ועוד מחדש התורה כהנים, שבאמת התשלומים הם חולין, שהרי בשר שלמים נאכל לישראל, ומעיקר הדין היה יכול הכהן לקנות חולין, אלא משום מעלה בעלמא אמרו שיקנה בהם שלמים, כדי שלא להוציא דמי קדשים לחולין.

ועל פי זה יש לומר, דהא דכתיב כאן "הם", בא ללמד, שהם קודש ולא תשלומיהם קודש, דלא נימא שכמו שהאוכל תרומה צריך לשלם דבר הראוי

משך חכמה

פרשת תצוה פסקא כח - לג

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בית החכמה - מאת הרב יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תכד טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

שנתגלה שכונה, והוי אתי שפיר⁶.

[לא - המשך]

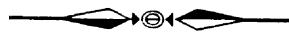
כט, יז) וְאֵת הָאֵיל תִּנְתַּחַם לְנִתְחָיו וְרַחֲצֶתָ קִרְבוֹ וְכָרְעִיו וְנִתַּחַת עַל
נִתְחָיו וְעַל רֵאשׁוֹ:

מדוע לא כתוב הפשט באיל העולה

ובזה⁷ יתכן מה דפליגי בתורת כהנים פרשת צו (פסקא יז) אם

קדושת במת ציבור, ולכן היה למזוזות ולמשקוף קדושת מזבח. ולכן ציוה
ה' על נותר בפסח מצרים, ולא בימי המילואים, ומיושב הכל בסייעתא
דשמיא. ונמצא שבתי ישראל במצרים, היה קדושתן גדולה, מהמשכן בימי
המילואים].

⁶ **תמצית דבריו: הטעם שלא ציוה ה' על נותר באיל המילואים,
כיון שלא היה מותר לאוכלו אלא אהרן ובניו, וחמשה אנשים אין
יכולים לאכול איל שלם לבדם. ועוד יש לומר, שאין ציוי על נותר
אלא במשכן ולא בבמה, ובימי המילואים, כיון שמשה היה מקים
את המשכן ומפרקו, לא היה למשכן אלא דין במה, כמבואר
בתוס', לכן לא ציוה על הנותר.**

[לא]

⁷ [לא] באיל העולה, התפרש (כט, טו – יח) ציוי על כל מעשה עולה, מלבד
הפשט. ובעשית איל העולה, גם כן מפורש שעשה משה הכל, מלבד הפשט,
דכתיב בפרשת צו בעשיה דימי המילואים (ויקרא ח, יח-כא) – "יח) וַיִּקְרַב
אֶת אֵיל הָעֹלָה וַיִּסְמְכוּ אֹהֶרֶן וּבְנָיו אֶת יְדֵיהֶם עַל רֵאשׁ הָאֵיל: (יט) וַיִּשְׁקֹט
וַיִּזְרַק מִשָּׁה אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: (כ) וְאֵת הָאֵיל נִתַּח לְנִתְחָיו וַיִּקְטַר
מִשָּׁה אֶת הָרֵאשׁ וְאֵת הַנְּתָחִים וְאֵת הַפָּדֶר: (כא) וְאֵת הַקָּרֵב וְאֵת הַכָּרְעִים רָחַץ
בְּמַיִם וַיִּקְטַר מִשָּׁה אֶת כָּל הָאֵיל הַמִּזְבֵּחַ עֲלֵה הוּא לְרִיחַ נִיחַח אֲשֶׁה הוּא לַה'
כְּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה".

ונחלקו בזה בתורת כהנים (צו, פסקא יז), אם היה הפשט וניתוח בימי
המילואים, דגרסינן התם על מעשה העשיה, וז"ל: " (יח) ויקרב את איל
העולה, מיכן למדנו סמיכה לעולה. (יט) וישחט ויזרוק משה את הדם, מיכן

בכל הקרבנות (שמות יב, א. כג, יח. ויקרא ז, טו. במדבר ט, יב),
פשוט שלא יוכל אחד לאוכלו, ואכילה גסה לאו מצוה (נזיר כג,
א), לכן אין מהנימוס להזהיר על זה. ולכאורה יתכן לומר דבבמה
אין איסור להותיר, והא ששינו בסוף זבחים (קיג, א) הזמן שוה
בבמה, היינו, שאם נותר אסור לאוכלו, ותוס' כתבו בעבודה זרה
(לד, א ד"ה במה) זכיון שלא היו המחיצות קבועות, דין במה היה
להם, ולכן לא היה אסור להותיר. ובפסח שאני, שבארתי במקום
אחר (פרשת בא, פסקא נד) דדין קדשי מקדש היה במצרים,

בלבד, שהרי אכילה גסה אינה מצוה, כדאיתא בנזיר (כג, א) לכן לא ציוה
ה' שלא יותירו. [ומה שכתב המשך חכמה "לא יוכל אחד לאוכלו" הכונה
על חמשה אנשים בלבד. ולא ידעתי למה כתב אחד].

ועוד מתרץ המשך חכמה, בהקדים, שיש לומר שאין איסור נותר אלא
במשכן ולא בבמה. שאף על פי שתנן בזבחים (קיג, א), שזמן, שוה בבמה
למשכן, יש לומר, דהיינו, שאם נותר, אסור באכילה, כי יש דין זמן בבמה,
אבל אין איסור להותיר בבמה. ולפי זה יש ליישב, על פי מה שכתבו התוס'
בעבודה זרה (לד, א ד"ה במה), שבימי המילואים לא היה למשכן קדושת
משכן אלא קדושת במה בלבד, כיון שמשה רבינו ע"ה היה בכל שבעת ימי
המילואים מקים את המשכן ומפרקו, וכיון שלא היה להם מחיצות קבועות,
היה דין המשכן רק כבמה, ולכן שואל הש"ס שם, במה שימש משה רבינו
ע"ה, דאפילו למאן דאמר דמשה היה כהן, אבל בגדי כהונה לא נתקדשו רק
במשכן ולא בבמה. ועל פי דבריהם יש לומר, שכיון שלא היה למשכן דין
משכן, רק במה, לא ציוה ה' על הנותר, כי מצות נותר אינה אלא במשכן ולא
בבמה.

אלא שלפי זה קשה, אם כן מדוע ציוה ה' בפסח מצרים על נותר, דכתיב
בפסח מצרים (שמות יב, י) "וְלֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר וְהַנֶּתֶר מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר
כְּאֵשׁ תִּשְׂפוֹ". יש ליישב על פי מה שכתב המשך חכמה בפרשת בא פסקא
נד, דהקשה, איך הקריבו פסח מצרים, והרי הפסח אינו קרב אלא בבמה
גדולה, ותירץ המשך חכמה, דקדושת במת ציבור היא בגלל השראת
השכינה, דדין במה גדולה תלוי בקדושה, שמקום שכל ישראל נמצאים
ועושים במה גדולה, שם שורה השכינה הקדושה, ויש על המקום קדושת
במה גדולה, ובמצרים, שה' פסח על בתי ישראל והראה גדלו וכבודו והשרה
את שכינתו על ישראל, היה זה התגלות כבוד אלוקי, לכן באמת היה למקום

משך חכמה

פרשת תצוה פסקא כח - לג

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בית החכמה - מאת הרב יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תכד טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

[לב - המשך]

מדוע כפלה תורה איסור נותר בפרשות תורה

אולם? לדעתי נראה, דמה שכפלה התורה גבי תורה (ויקרא, צו,

וכתב, שבכמה גם יש איסור נותר כמו שמוכיח והולך להלן, ולפי זה, דוקא במילואים לא היה ציוי על נותר מהטעם הראשון שכתב שם, כיון שהיה האיל רק לחמשה אנשים.

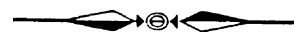
והראיה שבכמה יש איסור נותר, דהנה יש להקשות, מדוע כפלה תורה באיסור נותר פעמיים בקרבן תודה, הן דפרשת צו כתוב (ויקרא ז, טו) "וּבָשָׂר זָבַח תֹּדֶת שְׁלָמֵי בָיִם קָרְבָּנוּ יֶאֱכַל לֹא יִנִּיחַ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר", וכפלה תורה בפרשת אמור (ויקרא כב, כט-ל) – "(כט) וְכִי תִזְבְּחוּ זָבַח תֹּדֶת לַה' לְרִצְוֹנְכֶם תִּזְבְּחוּ: (ל) בָּיִם הֵהוּא יֶאֱכַל לֹא תֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר אֲנִי ה'", אבל הטעם בזה, דבפרשת תורה שבאמור, איירי בקרבן תודה גם בכמה, והראיה דאיירי גם בכמה, דלעיל מיניה כתיב (ויקרא, כב, יז-כה) פרשת מומין שבקרבנות, ואמרו בבכורות (יד, ב) דקרבן בעל מום פסול גם בכמה, ולמדוהו מקרא, ולכן כפלה תורה שוב בציוי על נותר בכמה, כיון שפרשת תורה שבצו איירי רק בכמת ציבור, או במשכן ובבית המקדש, והראיה לזה, דכתיב התם מתנת כהונה (ויקרא ז, יד) "וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ אֶחָד מִכָּל קָרְבָּן תְּרוּמָה לַה' לַפֶּהֶן הַזֶּרֶק אֶת דָּם הַשְּׁלָמִים לוֹ יִהְיֶה", ובכמה אין מתנת כהונה, כמו שאמרו בזבחים (זבחים קיז, ב) "חזה ושוק ותרומת לחמי תודה - נוהגין בכמה גדולה ואין נוהגין בכמה קטנה", וכיון דפרשת תורה שבצו איירי בכמת ציבור, כפלה תורה באמור על ציוי נותר, כדי שלא תלמד מהא דבימי המילואים לא ציוה ה' על הנותר, ותלמד שבכל כמה קטנה אין נותר, קא משמע לן קרא באמור, דאף בכמה קטנה יש איסור נותר, והא דלא ציוה ה' על נותר בימי המילואים, הוא מטעם אחר כמבואר לעיל.

ויש להביא ראיה גדולה מהתוס', דפרשת תורה שבאמור איירי בכמה קטנה, דהנה, על הפסוק בפרשת תורה שבאמור דכתיב (ויקרא כב, כז) "שֹׂר או קָשָׁב או עֵז כִּי יוֹלֵד וְהָיָה שְׂבַעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהִלָּאָה יִרְצָה לְקָרְבָּן אֲשֶׁר לַה'", אמרו בזבחים (יב, א) דרבי אפקטוריקי הקשה רישא דקרא לסיפא, דשבעת ימים תחת אמו משמע דליל שמיני כשר, וסיפא ביום השמיני ירצה, משמע דכלילה עוד פסול. ומתריך, דלענין להקדישו, הוא כשר גם כליל שמיני, אבל להיות קרבן ולרצות לה', יהיה רק מיום השמיני.

היה הפשט באיל המילואים, ואם לא היה הפשט היה הנתוח בעורו, כמו בשריפת פרים הנשרפים בחוץ, דהיה נתוח בעור, יומא דף סח א, הוא משום דבשבעת ימי המילואים דין במה היה לו, ופליגי בפלוגתא רב ורבי יוחנן סוף זבחים (קכ, א), אם יש הפשט וניתוח בבמה. ודו"ק⁸.

למדנו זריקה לעולה. (כ) ואת האיל נתח לנתחיו, כל המפורש בעולת יחיד מפורש כאן, חוץ מהפשט. ויש אומרים אין נתוח בלא הפשט" ע"כ. הנה מבואר, דלתנא קמא לא היה הפשט בימי המילואים, כיון שלא מפורש. ואף על פי שעשה ניתוח, אפשר לעשות ניתוח בלא הפשט, והיינו שמנתח בעור ומוציא האמורים, כמו שעשו בשריפת פרים הנשרפים בחוץ, כמבואר ביומא (סח, א). ולפי היש אומרים היה הפשט, דאין ניתוח בלא הפשט, וילפינן ליה מדין עולת יחיד, דכתיב בה הפשט (ויקרא א, ו) "וְהִפְשִׁיט אֶת הָעֶלְיָה וְנָתַח אֹתָהּ לְנִתְחֶיהָ". אלא שלא התפרש כאן. וצריך טעם, במה נחלקו, ומדוע לא היה הפשט. אבל לאור המבואר דבימי המילואים לא היה למשכן אלא דין במה, יתיישב היטב, דהנה נחלקו רב ורבי יוחנן בסוף זבחים (קכ, א) אם יש דין הפשט בכמת יחיד, ובזה נחלקו תנא קמא והיש אומרים, דתנא קמא סובר שאין הפשט בכמת יחיד, ולכן לא היה הפשט, והיש אומרים סוברים שיש הפשט בכמת יחיד, ולכן היה הפשט.

⁸ **תמצית דבריו: הטעם שלא כתוב הפשט בניתוח העולה, נחלקו בזה בספרא, תנא קמא סובר שהיה הפשט, וילפינן לה מעולת יחיד דכתיב בה הפשט. [ויש סיבה למה לא מפורש]. ויש אומרים, שבאמת לא היה הפשט, ועשה ניתוח בלא הפשט. ושורש מחלקותם, על פי המבואר לעיל בפסקא ל', דלא היה למשכן בימי המילואים אלא דין במה. תנא סובר שבכמת יחיד יש הפשט, והיש אומרים סוברים שבכמת יחיד אין הפשט.**

[לב]

⁹ [לב] בפסקא ל' כתב המשך חכמה, דהטעם שלא ציוה ה' על נותר באיל המילואים, כיון שבימי המילואים היה למשכן דין במה, ובכמה אין איסור נותר, אלא שאם נעשה נותר אסור באכילה. ושוב חוזר בו המשך חכמה כאן.

משך חכמה

פרשת תצוה פסקא כח - לג

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בית החכמה - מאת הרב יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תכד טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

הזמן אחר זה, בין יום ובין לילה כשר להקריב בבמה, ומשום הכי
תנא קרא, דלא ניליף ממילואים, דאין איסור להותיר בבמה,
ודו"ק¹⁰.

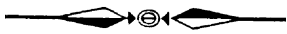
[לג - המשך]

עוד טעם שלא ציוה ה' על נותר בימי המילואים

ויתכן¹¹ כי בירושלמי פרק קמא דיומא, הלכה א אמר, דלא היו

בסיעתא דשמיא.

¹⁰ תמצית דבריו: הטעם שכפלה תורה איסור נותר בפרשת תודה
שבצו, ובפרשת תודה שבאמור, כיון שפרשת תודה שבצו איירי
בקרוב תודה שבבמת ציבור, או במשכן ובבית המקדש, וקרוב
תודה שבאמור איירי אפילו בבמה קטנה, והוא אמינא דנלמד
מימי המילואים - שלא ציוה בהם ה' על נותר - דאין נותר בבמה,
דבימי המילואים היה למשכן דין במה קטנה, קא משמע לן קרא,
שיש בבמה איסור נותר. והטעם שלא ציוה בימי המילואים על
נותר, הוא מטעם אחר. וכאן חוזר בו המשך חכמה ממה שכתב
בפסקא ל' דאין איסור נותר בבמה.

[לג]

¹¹ [לג] המשך לפסקא לב. כיון שנתבאר בפסקא לב שיש בבמה איסור נותר,
והטעם שלא ציוה ה' על נותר בימי המילואים כתב בפסקא ל' שהוא מפני
שחמשה אנשים אינם יכולים לאכול ביום אחד איל, מבאר המשך חכמה
כאן טעם אחר מדוע לא ציוה ה' בנותר בימי המילואים.

דהנה אמרו בירושלמי (יומא א, א), שאף על פי שכתוב (ויקרא ח, לג)
"ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים עד יום קלאת ימי מלאיכם פי
שבעת ימים ימלא את ידכם", אין הכונה ממש יום ולילה, אבל היו יושבים
בסוף היום ומחברים את הלילה ליום, היינו שמוסר היום ללילה, ואחר כך
שלא ישבו שם, היה משה מפרק את המשכן, וכשחזרו לשבת שם היה חוזר
ומעמידו ומפרקו. ונחלקו שם כמה פעמים בכל יום היה מעמיד ומפרק, דיש

ז, טו. אמור, כב, ל). בפרשת אמור (ויקרא כב, כז-ל) שור או כבש
כו' וכי תזבחו זבח תודה לרצונכם כו', כל הפרשה נאמר אצל
מומין (ויקרא, כב, יז-כה), דנוהג גם בבמה (בכורות יד, ב), ולכן
אמר (כב, ל) לא תותירו ממנו עד בוקר. דבפרשה צו (ויקרא ז, יד)
כתיב תרומה לה' לכהן, ובבמה אין מתנות כהונה (זבחים קיז, ב),
אבל באמור מייירי בבמה, וכן כתבו בתוספות (זבחים יב, א ד"ה
יום) דקרא (ויקרא, אמור, כב, כז) דמיום השמיני והלאה ירצה,
מייירי בבמה, דלילה כשר בבמה (זבחים קכ, א), ומחוסר זמן הוא
עד יום השמיני, ופסול בבמה. ובזה מדויק לשון והלאה, שכל

והקשו התוס' (שם, ד"ה יום) מדוע צריך פסוק שבליל שמיני פסול להקריב,
והרי כבר כתוב (ויקרא ז, לח) "אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי בַּיּוֹם צִוָּתוֹ
אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶת קָרְבָּנֵיהֶם לַה' בְּמִדְבַר סִינַי", ומהאי קרא למדו
חז"ל בהרבה מקומות בש"ס שכל עבודת הקרבנות היא ביום.

ותירצו התוס', דפרשת תודה שבאמור דכתיב בה ביום השמיני כו' איירי
בבמה קטנה, ובבמה קטנה אין פסול לילה (זבחים קכ, א). הנה מוכח
דפשיטא לתוס', דפרשה זו איירי בבמה, ואי לאו קרא שביום השמיני, הוה
אמינא שאם שחט בליל שמיני כשר, קא משמע לן דהוא מחוסר זמן
להרצאה, והקרבן פסול עד יום שמיני, שאין זמנו אלא עד יום שמיני, ולא
מדין פסול לילה, אלא מדין מחוסר זמן. הנה מוכח מתוס', דפירשו דפרשת
תודה שבאמור איירי בבמה.

ויש להוכיח גם מלשון הכתוב דבפרשת תודה שבאמור איירי בבמה. דהנה
יש לדקדק בלשון הכתוב (ויקרא כב, כז) "ומיום השמיני והלאה ירצה
לקרבן אשה לה", מהו לשון "והלאה". אבל לאור המבואר אתי שפיר, דבא
ללמד, שמיום השמיני כשר גם בלילה, דבבמה אין פסול לילה, לכן כתוב
מיום השמיני "והלאה", לרבות הן ביום והן בלילה ירצה לקרבן.

[אומנם כל זה אתי שפיר רק למאן דאמר דלילה כשר בבמה (זבחים קכ, א),
אבל למאן דאמר דיש פסול לילה בבמה לא אתי שפיר. דבשלמא ליישב
הקושיא מדוע צריך קרא דמיום השמיני, תירצו התוס' (שם) דבא ללמד
שאם שחט ירד, דלמאן דאמר דיש פסול לילה בבמה, מכל מקום אם שחט
לא ירד. אבל הלשון "ירצה", משמע ירצה לכתחלה. או שיש לומר, דהיינו
ירצה בדיעבד, אם שחט לא ירד].

מכל מקום, לאור המבואר לא קשה מידי, דבכונה כפלה תורה ציוי על נותר
באמור, דלא תילף מפרשת מילואים דאין איסור נותר בבמה, ומיושב הכל

משך חכמה

פרשת תצוה פסקא כח - לג

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בית החכמה - מאת הרב יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תכד טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

והלחם לא נפסל במה שפרקו המחיצות, וכמו דקדשי דורות מיפסלו משום יוצא, כדאמר מנחות צה, א הכא דדין במה היה לו, ולא נפסלו ביוצא, ותו לא נצטוו שלא להותיר, כיון דבכלות זמן אכילתן היה מפורק ולא היו יכולין לאכול, וכל מקום דמזהיר שלא להותיר עד בוקר, היינו שראויין לאכול עד הבוקר, ודו"ק¹².

יושבים פתח אהל מועד רק מקצת היום ולילה, ומסר יום ללילה, והיה מפרק המשכן אחר כך, וחד אמר שני פעמים וחד אמר שלוש פעמים, יעויין שם, אם כן, בלילה היה עד טרם אור הבוקר מפורק, ולרבי יוחנן היה עד אחר שהאיר היום, וקדשי שעה לא היו רשאים לאכול רק פתח אהל מועד, כמפורש בקרא (כט, לב), ואם כן כשהוא מפורק היו אסורים באכילתן, הגם כי הבשר

ועל פי זה יש לומר, דלא ציוה ה' על נותר אלא באופן שהקרוב מותר באכילה כל היום והלילה, אבל בימי המילואים שלכולי עלמא היה מפרק ומעמיד כמה פעמים ביום, ובזמן שהיה מפורק היה אסור באכילה, לכן לא ציוה ה' על נותר בימי המילואים.

¹² תמצית דבריו: הטעם שלא ציוה ה' על נותר בימי המילואים, כיון שבימי המילואים היה משה מפרק ומעמיד את המשכן כמה וכמה פעמים, וכאשר המשכן היה מפורק, היו אסורים לאכול קרבנות של מילואים, דכך היתה הוראת שעה, וכיון שלא היו מותרים באכילה כל הזמן, לכן לא ציוה ה' על נותר, דדוקא אם יש היתר לאכול כל היום והלילה, יש ציוי על נותר.

אומרים שני פעמים בכל יום, ויש אומרים שלוש פעמים בכל יום, אם כן היה עוד לפני אור הבוקר מפורק, ולרבי יוחנן היו יושבים כל היום והלילה והיו מפרקים ביום. וכשהיה אהל מועד מפורק היו אסורים לאכול את האיל, דאין רשאים לאכול אלא פתח אוהל מועד, דכתיב (פסוק לב) "וְאָכַל אֶהָרָן וּבָנָיו אֶת בֶּשֶׂר הָאֵיל וְאֶת הַלֶּחֶם אֲשֶׁר בְּפֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד", ואף על פי שמותר לאכול קרבנות כשפתח אוהל מועד סגור, ורק לשיחטה צריך פתח פתוח, מכל מקום מבואר לעיל בפסקא כח, דשאני קרבן ימי המילואים דהיה הוראת שעה לאכול דוקא פתח האוהל.

ואף על פי שבמנחות צה, א איתא שכאשר פרקו את המשכן נפסלו הקרבנות ביוצא, מכל מקום, לא היה נפסל בשר איל המילואים ביוצא כשפרק משה את המשכן, כיון שהיה למשכן דין במה, ואין פסול יוצא בקרבנות בבמה, אבל מכל מקום, לא היו יכולים לאכול את הקרבן.

